

2 Νεοελληνικά σύνθετα ρήματα που προέρχονται με δύο τρόπους σύνθεσης από απλά ρήματα με αρχαιοελληνική προέλευση – Σημασία και χρήση τους στην σύγχρονη οροδοσία/ονοματοδοσία

Κώστας Βαλεοντής

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία εξετάζεται μια κατηγορία σύνθετων ρημάτων της Νέας Ελληνικής (ΝΕ) που έχουν προκύψει με *σύνθεση* ή *παρασύνθεση* (σε διάφορες περιόδους της ελληνικής γλώσσας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα) κατά την οποία το *δεύτερο συνθετικό* είναι κάποιο *απλό ρήμα* της Αρχαίας Ελληνικής (ΑΕ) στην αρχική ή και σε νεότερη εξελιγμένη μορφή του. Το ιδιαίτερο στοιχείο για τα ρήματα αυτά είναι ότι ενώ το απλό ρήμα είναι ένα *βαρύτονο* ρήμα (σε άτονο -ω και σε κάποιες περιπτώσεις είναι και «εις -μι») – δηλαδή σήμερα θα λέγαμε είναι α΄ συζυγίας – τα σύνθετά του που είναι και σήμερα εν χρήσει ανήκουν άλλα στην α΄ και άλλα στη β΄ συζυγία (σε τονισμένο -ώ), ανάλογα με τη γραμματική κατηγορία του *πρώτου συνθετικού*. Για παράδειγμα από το απλό ρήμα *δίδω* (αρχικά: *δίδωμι*) σύνθετα: *διαδίδω*, *αποδίδω*, *ενδίδω*, *παραδίδω*, αλλά *λογοδοτώ*, *μισθοδοτώ* κτλ.

Από τη μελέτη των ρημάτων αυτών διαφαίνεται ένας υποκείμενος «κανόνας» που δημιουργεί σε άλλες περιπτώσεις σύνθεσης *ομόζυγα* σύνθετα και σε άλλες *ετερόζυγα*. Συγκεκριμένα, η πρώτη περίπτωση είναι όταν το *πρώτο συνθετικό* είναι κυρίως *πρόθεση* της ΑΕ ή της ΝΕ (π.χ. *διά*, *από*, *εν* κτλ.), ενώ η δεύτερη όταν το πρώτο συνθετικό είναι κυρίως *όνομα* (ουσιαστικό ή επίθετο) και, σπανιότερα, άλλο μέρος του λόγου. Διερευνάται η έκταση της ισχύος αυτού του κανόνα με τη βοήθεια σύγχρονων λεξικών και κυρίως δύο επιγραμματικών λεξικών της ΝΕ. Διερευνάται επίσης η, ασύνειδη ή συνειδητή, εφαρμογή του κανόνα αυτού στην οροδοσία/ονοματοδοσία ενός θεματικού πεδίου αιχμής (τηλεπικοινωνίες – Βάση TELETERM) κατά τη δημιουργία *σύμπλοκων όρων* στους οποίους εμφανίζονται ως οροσυνθετικά τα ρήματα αυτά ή τα παράγωγά τους (παρασύνθετα) ουσιαστικά που δηλώνουν την ενέργεια ή τον ενεργούντα.

Το συμπέρασμα είναι ότι είναι τόσο συχνή η χρήση και λειτουργία αυτού του «κανόνα» ώστε αυτός αξίζει να διατυπωθεί και να συμπεριληφθεί στα «εργαλεία» των ονοματοθετών κάθε θεματικού πεδίου. Το όφελος θα είναι η συμβολή στην αξιοποίηση της συνθετικής και παραγωγικής ισχύος της ελληνικής γλώσσας, με κριτήρια γλωσσικής καταλληλότητας που δεν είναι αυθαίρετα αλλά αναδεικνύονται από την ίδια τη γλώσσα.

Modern Greek compound verbs coming from Ancient Greek simple verbs by two modes of composition – Their significance and use in modern naming

Kostas Valeontis

ABSTRACT

In this paper we examine a group of Modern Greek compound verbs which have been formed by *composition* or *parasyntesis* (during different phases of the Greek Language from antiquity till today)

where the *second component* is an Ancient Greek *simple verb* in its original form or in a subsequently evolved form.

The particular information about these verbs is that while the original verb ends in an *unaccented -ω* or (in some cases) even in *-μι* – i.e. belongs to *conjugation α'* according to Modern Greek grammar – its compounds being used even today belong either to *conjugation α'* or to *conjugation β'* (*accented -ώ*) depending on the grammatical category of the first component. For example from the simple verb *δίδω* (originally: *δίδωμι*) compounds: *διαδίδω*, *αποδίδω*, *ενδίδω*, *παραδίδω*, but *λογοδοτώ*, *μισθοδοτώ* etc.

The study of these verbs shows an underlying «rule» according to which a number of cases result in *homoconjugate* compounds, while other ones result in *heteroconjugate* compounds. Specifically, the former situation is where the first component is mainly a *preposition* of Ancient Greek or Modern Greek (e.g. *διά*, *από*, *εν*, etc.) while the latter where the first component is mainly a *noun* or *adjective* and less frequently other part of speech. The extent of the validity of this rule is considered with the aid of modern dictionaries, mainly two online dictionaries of Modern Greek. Moreover, an investigation is conducted of the conscious or unconscious application of this rule in the naming processes used in the terminology of a leading edge subject field (telecommunications – termbase TELETERM) when creating *complex terms* in which these verbs, or their derivative (*parasynthetic*) nouns designating the corresponding *action* or *actor* of the verb, appear as *term components*.

The conclusion is that the use and function of this «rule» is so frequent that it deserves to be formulated and included in the «toolkit» of the namers of any subject field. The resulting profit will be a contribution to the utilization of the great compositional and derivational power of the Greek language, based on non arbitrary linguistic appropriateness criteria which are revealed by the language itself.

1 Η σύνθεση στην ελληνική γλώσσα

Σύμφωνα με τη Γραμματική της Νέας Ελληνικής (NE) [1] [2] [3], τα ρήματα υπάγονται σε δύο *συζυγίες* την *α'* και τη *β'*. Στην πρώτη εντάσσονται όσα στο πρώτο πρόσωπο της οριστικής της ενεργητικής φωνής λήγουν σε *-ω* (άτονο), ενώ στη δεύτερη εντάσσονται όσα στο πρώτο πρόσωπο της οριστικής της ενεργητικής φωνής λήγουν σε *-ώ* (τονισμένο). Στο πολυτονικό σύστημα τα ρήματα αυτά ήταν, αντίστοιχα, τα *βαρύτονα* και τα *περισπώμενα* [4]. Στα παρακάτω θα διατηρήσουμε – για λόγους ιστορικής συνέχειας – τον όρο *βαρύτονα* για τα ρήματα της *α'* συζυγίας και θα χρησιμοποιήσουμε τον όρο *οξύτονα* για τα ρήματα της *β'* συζυγίας

Στη NE χρησιμοποιούνται πολλά **απλά** βαρύτονα ρήματα της Αρχαίας Ελληνικής (ΑΕ). Από τα ρήματα αυτά:

- άλλα έχουν διατηρηθεί अपαράλλακτα μέχρι σήμερα, όπως τα: **έχω**, **γράφω**, **κρίνω**,

πείθω, πλέω, ρέπω, τρέπω, τρέφω, τρέχω, κ.ά., ενώ

- άλλα έχουν εξελιχθεί από τη χρήση σε νεότερες μορφές έχοντας υποστεί διάφορες μεταβολές, όπως τα: **δίνω** (< δίδω < δίδωμι), **θέτω** (< έθεσα < τίθημι), **δείχνω** (< δεικνύω < δεικνυμι), **λαβαίνω** (< λαμβάνω), **παθαίνω** (< έπαθον < πάσχω), **τρώω** (< τρώγω), **φέρνω** (< φέρω) κ.ά.

Με τη βοήθεια δύο επιγραμματικών λεξικών της ΝΕ [5] [6] επιβεβαιώνουμε ότι από αυτά τα τελευταία χρησιμοποιείται και η παλαιότερη μορφή, σε μερικά ελεύθερα όπως στο ρήμα **βάλλω** (= *ρίχνω βλήματα* || *εκτοξεύω κατηγορίες*) και στα περισσότερα δεσμευμένα ως δεύτερο συνθετικό σε σύνθετα ρήματα που έχουν διαχρονική χρήση στην ελληνική γλώσσα, όπως π.χ. στην περίπτωση του ρήματος **δίνω** (< δίδω): *αναδίδω, αποδίδω, ανταποδίδω, υπεραποδίδω, διαδίδω, ενδίδω, εκδίδω, επανεκδίδω, συνεκδίδω, καταδίδω, μεταδίδω, αναμεταδίδω, παραδίδω, προσδίδω* κ.ά.

Στο σημείο αυτό πρέπει να κάνουμε μια μικρή συζήτηση για την αντιμετώπιση του φαινομένου της «**σύνθεσης**» από τις γραμματικές.

Κατά την κλασική αντίληψη της Γραμματικής [7] [8] [2] [4] θα μπορούσαμε συνοπτικά να πούμε ότι **σύνθεση** είναι διεργασία *δημιουργίας μιας λέξης*¹ με συνένωση δύο γλωσσικών στοιχείων (*μορφημάτων*) από τα οποία το πρώτο μπορεί να είναι είτε **αχώριστο μόριο**² είτε **θέμα λέξης**³ (ή ολόκληρη **λέξη**) και το δεύτερο μπορεί να είναι **θέμα λέξης** (ή ολόκληρη **λέξη**) ενώ, ανάλογα με την περίπτωση, προστίθεται ή όχι *κλιτική κατάληξη*. Η νέα λέξη λέγεται **σύνθετη λέξη** ή **σύνθετο**, ενώ τα συνενούμενα στοιχεία λέγονται **συνθετικά** (1^ο *συνθετικό*, 2^ο *συνθετικό*). Μεταξύ των δύο συνθετικών μπορεί να παρεμβάλλεται **συνδετικό**⁴ **φωνήεν** ή όχι· στην πρώτη περίπτωση έχουμε **γνήσια σύνθεση**, ενώ στη δεύτερη **καταχρηστική (νόθη)** στην ΑΕ). Από αυτόν τον ορισμό, η κλασική θεώρηση της σύνθεσης προβλέπει αμέσως δύο είδη σύνθεσης:

- α. **σύνθεση με αχώριστο μόριο** (νέο ή αρχαίο) **ως πρώτο συνθετικό** (όπως στην ΑΕ: το στερητικό **νη-** και τα επιπατικά **α-, αρι- ερι-, ζα-**, στην ΑΕ και ΝΕ: το στερητικό **α-/αν-**, το **δυσ-** και το **ημι-** και στην ΝΕ: το στερητικό **ανα-** και το **ξε-**

¹ Σήμερα [3] [9] η **σύνθεση** επεκτείνεται και στη δημιουργία πολυλεκτικών «*λεξικών μονάδων*» με συνδυασμό δύο ή περισσότερων λέξεων, από την ίδια ή από διαφορετικές γραμματικές κατηγορίες. Τέτοιες πολυλεκτικές λεξικές μονάδες στην ειδική γλώσσα ενός συγκεκριμένου θεματικού πεδίου δεν είναι παρά *πολυλεκτικοί σύμπλοκοι όροι* του θεματικού πεδίου [10].

² Τα αχώριστα μόρια είναι επιρρηματικές [7] λέξεις (ορθότερο θα ήταν: *τμήματα λέξεων*) που δεν λέγονται ποτέ μόνες τους [1] [2] [8] στο λόγο, δεν έχουν δηλαδή αυτοτελή παρουσία.

³ *λεξικό μόρφημα* [3]

⁴ *ή συνθετικό*

Παραδείγματα:

ΑΕ: νη + άνεμος > **νήνεμος** (= ήρεμος, γαλήνιος),
ερι + τιμή > **ερίτιμος** (= πολύτιμος, αξιότιμος)
ΑΕ και ΝΕ: α- + φων-ή > **άφωνος**, αν- + ήλιος > **ανήλιος**,
δυσ- + βατός > **δύσβατος**, ημι- + θεός > **ημίθεος**,
ημι- + γλυκός > **ημίγλυκος**
ΝΕ: ανα + βροχ-ή > **αναβροχιά**, ξε- + βάφω > **ξεβάφω**,
ξε- + τρελαίνω > **ξετρελαίνω**

ΣΗΜΕΙΩΣΗ Σήμερα [1] στα αχώριστα μόρια⁵ συμπεριλαμβάνονται και όλες οι προθέσεις της ΑΕ (**ανά, αμφι, δια, εις, εκ/εξ, εν, επί, περί, συν, υπό**) εκτός από τις **προς, κατά, μετά, παρά, αντί** και **από** που εξακολουθούν να θεωρούνται προθέσεις και στη ΝΕ. Επίσης αχώριστα μόρια θεωρούνται και τα⁶ **αρχι-, διχο-, ευ-, ημι-, ομο-, τηλε-** κ.ά.

Παραδείγματα: δια- + χωρίζω > **διαχωρίζω**, επι- + βάλλω > **επιβάλλω**,
περι- + καρπ-ός > **περικάρπιο**, εισ- + οδός > **είσοδος**
ευ- + θυμός > **εύθυμος**, ομο- + ουσία > **ομοούσιος**

β. σύνθεση με συνένωση δύο (αυτοτελών) λέξεων.

Παραδείγματα:

άνθρωπ-ος + θάλασσ-α > **άνθρωπ-ο-θάλασσα**, άνθ-ος + κήπ-ος > **ανθ-ό-κηπος**
ανάβ-ω + σβήν-ω > **αναβ-ο-σβήνω**
Νέα + πόλη > **Νεά-πολη**, αγορά + φοβία > **αγορα-φοβία**

ΣΗΜΕΙΩΣΗ – Τα σύνθετα που έχουν ως συνθετικό άλλο σύνθετο λέγονται **διπλοσύνθετα** ενώ λέξεις που αποτελούνται από συνένωση τριών ή και περισσότερων άλλων λέξεων λέγονται **πολυσύνθετα** [2]. Φαίνεται αμέσως από τον ορισμό ότι ενώ τα **διπλοσύνθετα** είναι σύνθετα, τα **πολυσύνθετα** γενικά όχι (π.χ. το **Παρασκευασαβατοκύριακο** είναι πολυσύνθετο αλλά όχι σύνθετο).

Οι πιο σύγχρονες απόψεις [3] [9] [11] κατατάσσουν τη **σύνθεση με αχώριστο μόριο** στην **παραγωγή (παραγωγή με προθήματα)**. Άσχετα, όμως, από την κατάταξη και την ονομασία και των δύο φαινομένων, αποτελεί πρόβλημα το ότι με το να θεωρηθούν **αχώριστα μόρια** οι αρχαιοελληνικές προθέσεις – και μάλιστα όχι όλες – παραβιάζεται η ιστορική συνέχεια της κοινής αντιμετώπισης των προθέσεων της ΑΕ ως πρώτων συνθετικών. Έτσι π.χ.:

τα παρακάτω ρήματα θεωρούνται σύνθετα με αχώριστο μόριο ή παραγωγή (με πρόθημα) :	ενώ, ταυτόχρονα, τα παρακάτω ρήματα θεωρούνται σύνθετα με συνένωση αυτοτελών λέξεων :
διαλέγω, εκλέγω, επιλέγω, συλλέγω περιγράφω, συγγράφω, υπογράφω διαδίδω, εκδίδω, ενδίδω διαθέτω, εκθέτω, συνθέτω, υποθέτω εισβάλλω, επιβάλλω, περιβάλλω κτλ.	αντιλέγω καταγράφω, μεταγράφω, αντιγράφω προσδίδω, καταδίδω, μεταδίδω, παραδίδω προσθέτω, καταθέτω, μεταθέτω, παραθέτω προσβάλλω, καταβάλλω, μεταβάλλω κτλ.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ – Η πληθωρική συμμετοχή των προθέσεων της ΑΕ στο παραγωγικό-συνθετικό δυναμικό της ΝΕ γίνεται έντονα αισθητή στις ειδικές γλώσσες των διάφορων θεματικών πεδίων και στον

⁵ ή **προθέματα** [4] ή **προθήματα** [3]

⁶ λεξικά προθήματα [3]

επιστημονικό / τεχνικό λόγο γενικότερα. Εκεί, αποδεδειγμένα, η κάλυψη των γλωσσικών φαινομένων από την επίσημη γραμματική, αλλά και από τις άλλες σύγχρονες γραμματικές δεν είναι ικανοποιητική. Εκτός από την πολυπληθή εμφάνισή τους ως συνθετικών σε εξαιρετικά μεγάλο πλήθος όρων, στον επιστημονικό λόγο υπάρχουν σε ελεύθερη μορφή και λειτουργούν σχεδόν όλες οι προθέσεις της ΑΕ και όχι μόνο οι έξι που αναφέρονται ως προθέσεις και της ΝΕ. Για παράδειγμα, στα μαθηματικά – και όχι μόνο – οι λέξεις **ανά, διά, επί, συν** λειτουργούν ως προθέσεις. Δεν καταργήθηκαν π.χ. οι χρήσεις «**ανά** δύο», «**ανά** τρεις», «**ανά** πέντε» επειδή στην καθημερινή γενική γλώσσα λέμε «δύο-δύο», «τρεις-τρεις», «πέντε-πέντε». Στις χρήσεις «εκατό **διά** είκοσι ίσον πέντε», «διαιρετότητα **διά** του επτά», «άλφα **επί** βήτα» το **διά** και το **επί** δεν έχουν πιο «απλά» υποκατάστατα! Στη φυσική, στην έκφραση των μονάδων κυριαρχούν τα **επί** και **ανά**: «χιλιόγραμμο **επί** μέτρο **ανά** δευτερόλεπτο στο τετράγωνο».

Σύμφωνη με τις σύγχρονες τάσεις και η εκτεταμένη μελέτη της **Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη** [9] δεν εντάσσει στη **σύνθεση** τη «**σύνθεση με αχώριστο μόριο**», ταυτόχρονα όμως συνεξετάζει και θεωρεί **σύνθεση** και την **συμφυματοποίηση**⁷ και **σύνθετα** τις **συμφυματικές λέξεις** δεχόμενη ότι αυτό έχει χρησιμότητα στη διδασκαλία της ΝΕ. Στο ένα (3^ο) από τα τέσσερα συμπεράσματα της μελέτης αυτής επισημαίνεται αυτολεξεί:

«Η σύνθεση αποτελεί τον κατεξοχήν χώρο σύνδεσης της ΝΕ με την ΑΕ. Αν και αποδεχόμαστε την αρχή της γενικής γλωσσολογίας ότι για τη σωστή χρήση της γλώσσας είναι αναγκαία μόνο η γνώση του συστήματος στη συγχρονία που διανύουμε, ωστόσο η γνώση της ΑΕ μας διευκολύνει αναμφίβολα και στο επίπεδο της ορθογράφησης κατά την παραγωγή γραπτού λόγου, αλλά και στο επίπεδο της κωδικοποίησης, της αποκωδικοποίησης αλλά και της απομνημόνευσης λόγω της παρουσίας στη σύγχρονη ΝΕ μεγάλου αριθμού λεξημάτων ΑΕ προέλευσης, π.χ. λεωφορείο, ευθύγραμμος, αστυφύλακας, χειρούργος κτλ.»

Συμφωνούμε απόλυτα με αυτό το συμπέρασμα, και με τη Σημείωση που το συνόδευε: *ότι δεν πρέπει να βγει βιαστικά το συμπέρασμα ότι υποστηρίζεται με αυτό η διδασκαλία της ΑΕ στην πρωτοβάθμια ή στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.* Και βέβαια ένα συνέδριο Ορολογίας δεν είναι ο χώρος για να ληφθούν αποφάσεις διδασκαλίας ή μη της ΑΕ στο σχολείο: είναι όμως το φόρο στο οποίο μπορεί να επισημανθεί – και δεν είναι η πρώτη φορά – ότι **δεν υπάρχει μια σύγχρονη Μεγάλη επίσημη γραμματική της ΝΕ** η οποία να καλύπτει επαρκώς τον κατεξοχήν τομέα της ελληνικής ορολογίας, τον **ελληνικό επιστημονικό λόγο**. Ο ελληνικός επιστημονικός λόγος έχει ανάγκη μιας συνολικής θεώρησης του φαινομένου της **σύνθεσης** στη **σημερινή ΝΕ**, όπου αυτή – η σύνθεση – αποτελεί ένα ενιαίο μεν αλλά **πεπλεγμένο**⁸ σύστημα, του οποίου άλλα στοιχεία έρχονται απαραίλλακτα από την ΑΕ, άλλα έχουν εξελιχθεί και άλλα είναι εντελώς της ΝΕ.

⁷ δημιουργία *λεξικών μονάδων (συμφυματικών λέξεων)* που αποτελούνται από δύο ή περισσότερα **συμφύματα**, π.χ. υδρ-ο-χόος, όπου **σύμφυμα**: δεσμευμένο λεξικό μόρφωμα λόγιας προέλευσης π.χ. –ποι(ώ), –κτόν(ος), –υδρ- [9]. Τη συμφυματοποίηση οι Γ. Μπαμπινιώτης – Χρ. Κλαίρης [3] την θεωρούν παραγωγή (συμφυματική παραγωγή) και τα συμφύματα *λεξικά προθήματα* και *λεξικά επιθήματα*.

⁸ με τη μαθηματική έννοια, όπως μια συνάρτηση $f(x,y) = 0$ στην οποία δεν είναι δυνατόν να χωριστούν οι μεταβλητές x και y και να αντιμετωπιστούν χωριστά, να γραφεί δηλαδή ως $y = \sigma(x)$

Νομίζουμε ότι στο πλαίσιο ενός τέτοιου συστήματος μπορεί να βρεθεί τρόπος να εφαρμοστούν οι σύγχρονες αρχές της γλωσσολογίας προσαρμοζόμενες – εν ανάγκη – κατάλληλα για τη σημερινή ΝΕ. Στη συνολική λογική ενός τέτοιου συστήματος εντάσσεται και η «σύνθεση με αχώριστο μόριο» καθώς και το «κεφάλαιο» των **πολυλεκτικών συνθέτων** δηλαδή της *σύμπλεξης* λεκτικών οροστοιχείων για τη δημιουργία **πολυλεκτικών σύμπλοκων όρων**. Επίσης, μέσα σε αυτό το πλαίσιο μπορεί να ενταχθεί και η *σύμμειξη*⁹, που δεν αποτελεί κανονική σύνθεση, δεδομένου ότι κατ' αυτήν δεν συνενώνονται ολόκληρα θέματα λέξεων (λεξικά μορφήματα) αλλά τουλάχιστον ένα από αυτά είναι «ψαλιδισμένο». Σε μια τέτοια θεώρηση συμφωνούμε με την Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη [9] και επαυξάνουμε στο ότι «*το σύστημα κανόνων της ΝΕ σύνθεσης επιτρέπει τη σύζευξη πολλών ειδών στοιχείων, έτσι ώστε να προσδίδει στη ΝΕ πολλές δυνατότητες, πιθανότατα πολύ περισσότερες από την ΑΕ, ...*»

2 Σημερινά σύνθετα ρήματα που έχουν δεύτερο συνθετικό προερχόμενο από διαφορετικά θέματα του ίδιου απλού ρήματος της ΑΕ

Η πολυετής ενασχόληση με την οροδοσία/ονοματοδοσία στα θεματικά πεδία *ακουστική, πληροφορική, τηλεπικοινωνίες, τυποποίηση, πιστοποίηση, ποιότητα* είχε ως επακόλουθο τη συνεχή επαφή και «τριβή» με μια κατηγορία σύνθετων ρημάτων που έχουν ως δεύτερο συνθετικό κάποιο απλό βαρύτονο¹⁰ ρήμα της ΑΕ με δύο, συνήθως, παραλλαγές του θέματός του. Παρατηρείται ότι άλλα από αυτά τα σύνθετα ρήματα ανήκουν στην *α' συζυγία* των ρημάτων της ΝΕ (*ομόζυγα σύνθετα*), ενώ άλλα ανήκουν στη *β' συζυγία* (*ετερόζυγα σύνθετα*).

Αναζητώντας την ύπαρξη ενδεχομένως κάποιου «κανόνα», δηλαδή αν και πότε εκδηλώνεται κάποια προτίμηση στο ένα ή στο άλλο είδος συνθέτου, διερευνήσαμε την εμφάνιση των μεν και των δε σε δύο σύγχρονα λεξικά της ΝΕ που είναι διαθέσιμα στο Ίντερνετ [5] [6].

Στον Πίνακα 1 αναγράφονται τα ρήματα αυτής της κατηγορίας που διερευνήθηκαν. Στην πρώτη στήλη είναι το βαρύτονο ρήμα με την απaráλλακτη και (σε μερικά) με την εξελιγμένη – *λαϊκή* θα έλεγε ο Μ. Τριανταφυλλίδης – μορφή του. Στη δεύτερη στήλη είναι η μορφή του ως βαρύτονου 2^{ου} συνθετικού (δηλαδή αυτού που σχηματίζει *ομόζυγα σύνθετα*), ενώ στην

⁹ ψαλίδιση και συνδυασμός δύο ή περισσότερων *χωριστών* όρων με την οποία δημιουργείται μονολεκτικός όρος (*σύμμειγμα*) [12] [13], όπως τα ευρω(παϊκή) βουλή > *ευρωβουλή*, τηλε(οπτική) θέαση > *τηλεθέαση*, τηλε(φωνική) κάρτα > *τηλεκάρτα*, συχ(οτικά) διαμορφωμένος > *συχνοδιαμορφωμένος*, δια(μορφωτής)-αποδιαμορφωτής > *διαποδιαμορφωτής*, δυ(αδικό) (ψη)φίο > *δυφίο*

¹⁰ Υπάρχουν και ελάχιστα «εις –μι»

τρίτη στήλη είναι η μορφή του ως οξύτονου 2^{ου} συνθετικού (δηλαδή αυτού που σχηματίζει *ετερόζυγα σύνθετα*). Το θέμα του τελευταίου είτε μένει το ίδιο (όπως π.χ. στα **-γράφω**, **-γραφώ**, όπου το θέμα είναι: **γραφ-**) είτε υφίσταται τροποποιήσεις με διάφορα φαινόμενα *μετάπτωσης*¹¹ όπως είναι η *ετεροίωση*¹² (όπως π.χ. στα **-λέγω**, **-λογώ** όπου έγινε η αλλαγή **λεγ-** > **λογ-**). Ενδεικτικά, δίνεται το θέμα στα πέντε πρώτα ρήματα του Πίνακα 1¹³. Σημειώνουμε ότι δεν φιλοδοξούμε ο Πίνακας 1 να θεωρηθεί εξαντλητικός. Ενδέχεται να υπάρχουν και άλλα ρήματα αυτής της κατηγορίας που δεν «εντοπίστηκαν»

Η εργασία της αναζήτησης και καταγραφής των ρημάτων αυτών οδήγησε στον *Πίνακα σύνθετων και επισύνθετων ρημάτων α΄ και β΄ συζυγίας που προέρχονται από τα απλά ρήματα του Πίνακα 1* ο οποίος θα δοθεί ως Παράρτημα Γ στην διευρημένη ηλεκτρονική μορφή της παρούσας εργασίας που θα τοποθετηθεί στην ιστοσελίδα των ανακοινώσεων του Συνεδρίου¹⁴ δίπλα στο παρόν κείμενο. Συνοπτική απόδοση του παραπάνω Πίνακα δίνεται στο Παράρτημα Α του παρόντος.

Στον «Συνοπτικό Πίνακα» του Παραρτήματος Α συγκαταλέγονται όχι μόνο τα σύνθετα ρήματα των οποίων το προ του τελευταίου συνθετικού (κατά κανόνα μη ρηματικό) τμήμα είναι μια απλή λέξη (πρόθεση, όνομα, κτλ.) αλλά και εκείνα των οποίων το τμήμα αυτό *εμφανίζεται* ως σύμπλεγμα απλών λέξεων της ίδιας ή διαφορετικών γραμματικών κατηγοριών (π.χ. δύο ή περισσότερων προθέσεων, πρόθεσης και ονόματος, ονόματος και πρόθεσης, ονόματος και ονόματος κ.ά.). Στη δεύτερη περίπτωση πρόκειται για το γραμματικό φαινόμενο της *σύνθεσης δύο λέξεων από τις οποίες τουλάχιστον η μία είναι ήδη σύνθετη ή πολυσύνθετη*. Προτείνουμε να ονομαστεί το φαινόμενο αυτό *επισύνθεση* και το αποτέλεσμά του *επισύνθετη λέξη* ή *επισύνθετο*.

¹¹ αλλαγής στην *ποσότητα* ή στην *ποιότητα* φωνήεντος ή διφθόγγου [5]

¹² ποιοτική μετάπτωση φωνήεντος ή διφθόγγου όπως π.χ. *του* [ε] σε [ο] στα «λέγω – λόγος» [5]

¹³ Σήμερα, μερικά από τα πιο συχνά συνθετικά της τρίτης στήλης του Πίνακα 1 (όπως τα **-βολώ**, **-γραφώ**, **-δοτώ**) αναφέρονται [4] ως 2^α συνθετικά που δεν έχουν αυτοτελή ύπαρξη· τα **-βολώ**, **-γραφώ**, **-δοτώ**, **-κοπώ**, **-ληπτώ**, **-λογώ**, **-νομώ** και **-τομώ** αναφέρονται [9] ως *αλλόμορφα* των αντίστοιχων συνθετικών της δεύτερης στήλης· τέλος τα **-βολώ**, **-κοπώ**, **-λογώ**, **-μανώ** συμπεριλαμβάνονται [3] στα λεγόμενα *λεξικά επιθήματα* και ο σχηματισμός των αντίστοιχων ρημάτων θεωρείται *συμφυματική παραγωγή*.

¹⁴ <http://www.eleto.gr/gr/papers.htm>

Πίνακας 1. Πίνακας απλών βαρύτονων ρημάτων της ΑΕ με διττή εμφάνιση ως δεύτερων συνθετικών στη σημερινή ΝΕ

Απλό βαρύτονο ρήμα	Βαρύτονο δεύτερο συνθετικό (σε ομόζυγα σύνθετα)	Οξύτονο δεύτερο συνθετικό (σε ετερόζυγα σύνθετα)
άγω	-άγω (θέμα αγ-)	-αγώ (θέμα αγ-), -ακτώ (ακτ- < αγ-+τ), -ηγώ (ηγ- < αγ-)
βαίνω	-βαίνω (θέμα βαν-)	-βατώ (θέμα βα-, βατ- < -βάτης)
βάλλω	-βάλλω (θέμα βαλ-)	-βολώ (θέμα βολ- < βαλ-)
γίγνομαι, γίνομαι	-γίγνομαι, -γίνομαι (θέμα γιν-, γιν-)	-γονώ (θέμα -γον- από τον παρακείμενο γέ-γον-α)
γράφω	-γράφω (θέμα γραφ-)	-γραφώ (θέμα γραφ-)
δεικνύω, δείχνω	-δεικνύω, -δείχνω	-δεικτώ
δέω, δένω	-δέω, -δένω	-δετώ
δίδω, δίνω	-δίδω, -δίνω	-δοτώ
έχω	-έχω	-εκτώ
θέτω	-θέτω	-θετώ
κλέπτω, κλέβω	-κλέπτω, -κλέβω	-κλοπώ
κόπτω, κόβω	-κόπτω, -κόβω	-κοπώ
κρίνω	-κρίνω	-κρινώ
κτείνω	-κτείνω	-κτονώ
λαμβάνω, λαβαίνω	-λαμβάνω, -λαβαίνω	-ληπτώ, -λαβώ
λέγω, λέω	-λέγω, -λέω	-λογώ, -λεκτώ
μαίνομαι	-μαίνομαι	-μανώ
μάχομαι	-μάχομαι	-μαχώ
νέμω	-νέμω	-νομώ
πάσχω, παθαίνω	-πάσχω, -παθαίνω	-παθώ
πείθω	-πείθω	-πειθώ
πλέω	-πλέω	-πλωώ
πνέω	-πνέω	-πνωώ
πράττω	-πράττω	-πραγώ, -πρακτώ
ράπτω, ράβω	-ράπτω, -ράβω	-ραφώ
ρέπω	-ρέπω	-ροπώ
ρέω	-ρέω	-ρωώ
ρηγγύω, ρήγνυμι	-ρηγγύω, -ρήγνυμι	-ραγώ
σπείρω, σπέρνω	-σπείρω, -σπέρνω	-σπορώ
στρέφω	-στρέφω	-στροφώ
τάσσω	-τάσσω	-τακτώ
τείνω	-τείνω	-τονώ
τέμνω	-τέμνω	-τομώ
τρέπω	-τρέπω	-τροπώ
τρέφω	-τρέφω	-τροφώ
τρέχω	-τρέχω	-δρομώ
τρώγω, τρώω	-τρώγω, -τρώω	-φαγώ
τυγχάνω, τυχαίνω	-τυγχάνω, -τυχαίνω	-τυχώ
φέρω, φέρνω	-φέρω, -φέρνω	-φορώ-

Παραδείγματα:

1 ^ο συνθετικό	2 ^ο συνθετικό	Επισύνθετο	Μη ρηματικό τμήμα
ανά	παράγω (< παρά+άγω)	αναπαράγω	αναπαρ-
επανα (επί+ανά)	εισάγω (< εις+άγω)	επανεισάγω	επανεισ- ¹⁵
από	κρυπτογραφώ (<κρυπτός+γράφω)	αποκρυπτογραφώ	αποκρυπτο-
αέρας	χαρτογραφώ (<χάρτης+γράφω)	αεροχαρτογραφώ	αεροχαρτο-
φως	συνθέτω (<συν+θέτω)	φωτοσυνθέτω	φωτοσυν-

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 – Όπως διαπιστώνεται, η επισύνθεση δεν αλλάζει τη συζυγία του ρήματος· δηλαδή το επισύνθετο ρήμα είναι *ομόζυγο* (ανήκει στην ίδια συζυγία) με το αρχικό ρήμα του 2^{ου} συνθετικού, ανεξάρτητα από την κατηγορία του 1^{ου} συνθετικού.

2 – Από τον ορισμό της επισύνθεσης συνάγεται ότι όλα τα διπλοσύνθετα είναι και επισύνθετα.

Από τη μελέτη των ρημάτων του Πίνακα του Παραρτήματος Α προκύπτουν, συνοπτικά, τα ακόλουθα:

1 Καταγράφηκαν συνολικά **1739** ρήματα (**866** ρήματα της α΄ συζυγίας – 2^η στήλη του Πίνακα – και **873** ρήματα της β΄ συζυγίας – 4^η στήλη του Πίνακα).

2 Τα περισσότερα (70,6%) σύνθετα ρημάτα της α΄ συζυγίας – είτε ως αυτοτελή σύνθετα ρήματα είτε ως 2^α συνθετικά επισύνθετων ρημάτων – έχουν ως **1^ο συνθετικό πρόθεση της ΑΕ ή ΝΕ**. Από τα υπόλοιπα – που δεν έχουν ως 1^ο συνθετικό πρόθεση – ένα μικρό μέρος (7,4%) προέρχονται από ρήματα τα οποία έχουν διατηρηθεί απαράλλακτα από την ΑΕ στην ΝΕ, ενώ τα υπόλοιπα 22% προέρχονται από την εξελιγμένη (λαϊκή) μορφή ρημάτων από την ΑΕ στη ΝΕ (καθαρά ΝΕ σύνθεση).

Από ετυμολογική σκοπιά, τα σύνθετα ρήματα της α΄ συζυγίας (2^η στήλη) θεωρούνται προϊόντα άμεσης σύνθεσης (της βαρύτονης παραλλαγής) του απλού ρήματος με την πρόθεση, π.χ. προς + βάλλω > **προσβάλλω**, συν + γράφω > **συγγράφω**, επί + λέγω > **επιλέγω** [14]

3 Η συντριπτική πλειονότητα (96,9%) από τα σύνθετα ρημάτα της β΄ συζυγίας – είτε ως αυτοτελή σύνθετα ρήματα είτε ως 2^α συνθετικά επισύνθετων ρημάτων – έχουν ως **1^ο συνθετικό όνομα (92%), επιρρηματικό μόριο ή άλλο μέρος του λόγου (4,9%)**, ενώ μόνο 27 από αυτά (3,1%) έχουν ως 1^ο συνθετικό πρόθεση.

Από ετυμολογική σκοπιά, τα σύνθετα ρήματα της β΄ συζυγίας (4^η στήλη) θεωρούνται προϊόντα:

α. είτε άμεσης σύνθεσης (της οξύτονης παραλλαγής) του απλού ρήματος με το όνομα (ή μόριο ή άλλο μέρος του λόγου) π.χ. άγκυρα + βάλλω > **αγκυρο-βολώ**, ακτίς + γράφω > **ακτινο-γραφώ**, βαθμός + λέγω > **βαθμο-λογώ** [14]

β. είτε παρασύνθεσης [14] (ή σύνθεσης και αλλαγής γραμματικής κατηγορίας [9]) π.χ. ακτίς + βάλλω > ακτινο-βόλος > **ακτινοβολώ**, δημόσιος + γράφω > δημοσιο-γράφος > **δημοσιογραφώ**, αήρ + λέγω > αερο-λόγος > **αερολογώ**.

¹⁵ Το ότι, μορφολογικά, το μη ρηματικό τμήμα δεν είναι απλό αλλά είναι σύμπλεγμα δύο ή περισσότερων απλών στοιχείων αποτελεί ένδειξη *επισύνθεσης* δεν είναι όμως πάντοτε εμφανές πού βρίσκεται ο αρμός της επισύνθεσης, πληροφορία που συνάγεται από σημασιολογική θεώρηση.

- 4 Από τη σκοπιά της (ορολογικής) ανάλυσης στα δύο *άμεσα οροσυνθετικά*, όλα τα ρήματα του Πίνακα εκτός από ελάχιστα παρατακτικά σύνθετα (όπως το *ανεβοκατεβαίνω*) υπάγονται στην ορολογική κατηγορία **πΠ** (π = **προσδιορίζον οροσυνθετικό**, Π = **προσδιοριζόμενο οροσυνθετικό**). Για τα βαρύτενα ρήματα (της 2^{ης} στήλης) το **π** – όταν είναι πρόθεση ή σύμπλεγμα προθέσεων – παίζει γενικά το ρόλο επιρρηματικού προσδιορισμού του ρήματος **Π**, π.χ. **συλ-λέγω** (π = **συλ** = **συν** = μαζί, Π = **λέγω** = μαζεύω) = συγκεντρώνω *μαζί*, κάνω συλλογή. Για τα οξύτονα ρήματα (της 4^{ης} στήλης) το **π** – όταν είναι όνομα – είναι συνήθως το αντικείμενο του ρήματος **Π**, π.χ. **ανθο-λογώ** (π = **άνθος**, Π = **-λογώ (λέγω)** = μαζεύω) = μαζεύω *άνθη* || μψ. επιλέγω *τα καλύτερα κείμενα*

Από τα παραπάνω συνάγεται ο ακόλουθος «κανόνας»:

Τα απλά βαρύτενα ρήματα του Πίνακα 1

- α.** δίνουν **βαρύτενα σύνθετα** (α' συζυγίας) όταν το 1^ο συνθετικό είναι **πρόθεση της ΑΕ ή της ΝΕ** και σε δεύτερη μοίρα *όνομα ή άλλο μέρος του λόγου*,
β. δίνουν **οξύτονα σύνθετα** (β' συζυγίας) όταν το 1^ο συνθετικό είναι **όνομα ή άλλο μέρος του λόγου** και σε δεύτερη μοίρα *πρόθεση*.

Ο κανόνας αυτός μπορεί να συμπληρωθεί και με τη σημείωση ότι «*τα επισύνθετα των ρημάτων αυτών εντάσσονται στη συζυγία του 2^{ου} συνθετικού τους*»¹⁶.

3 Χρήση στην οροδοσία/ονοματοδοσία συγκεκριμένου θεματικού πεδίου

Η διερεύνηση της εμφάνισης ρημάτων της κατηγορίας του Πίνακα 1 στην ορολογία ενός συγκεκριμένου θεματικού πεδίου (*Τηλεπικοινωνίες*) επιβεβαιώνει τη σπουδαιότητα των ρημάτων αυτών και την ισχύ του παραπάνω κανόνα. Στον Πίνακα 2 δίνονται ενδεικτικά τα αποτελέσματα της καταμέτρησης της εμφάνισης σύνθετων και επισύνθετων ρημάτων και παραγώγων / παρασύνθετων ουσιαστικών από τα ρήματα¹⁷ **βάλλω**, **γράφω**, **δίδω/δίνω** και **θέτω** σε όρους της Βάσης **TELETERM** [16]. Οι αριθμοί δείχνουν ότι η εφαρμογή του παραπάνω κανόνα στη σύγχρονη ελληνική οροδοσία – κατά την επιλογή, δημιουργία ή υιοθέτηση σύνθετων ή επισύνθετων ρημάτων ή παραγώγων ουσιαστικών τους στο σχηματισμό όρων – είναι πολύ συχνή τόσο στο σκέλος **α.** όσο και (πολύ περισσότερο) στο σκέλος **β.** Η συνειδητή ή ασύνειδη εφαρμογή του κανόνα αυτού – όταν και αν χρειαστεί – θα μπορούσε να αναλυθεί στα ακόλουθα βήματα:

¹⁶ Πρόσφατα διαπιστώσαμε ότι ο Μ. Τριανταφυλλίδης [2 § 271] θίγει το ζήτημα της αλλαγής θέματος και τονισμού σε «λόγια σύνθετα ρήματα» όταν το 1^ο συνθετικό είναι «οποιοδήποτε μέρος του λόγου εκτός από πρόθεση» και αναφέρει ως παράδειγμα τα *γράφω* και *δίνω*. Δυστυχώς, στην επίσημα διδασκόμενη γραμματική [1] η πληροφορία αυτή δεν αξιολογήθηκε σοβαρά και παραλείφθηκε.

¹⁷ Τα ρήματα αυτά επελέγησαν ενδεικτικά λόγω του περιορισμού του χρόνου και του χώρου· είναι από τα πιο συχνά, αλλά δεν είναι τα μόνα, π.χ. ένα άλλο «διακεκριμένο» ρήμα της κατηγορίας αυτής είναι το ρήμα **λέγω**, του οποίου τα στοιχεία εμφάνισης στη Βάση **TELETERM** είναι ανάλογα με εκείνα του **δίδω** και του **θέτω**.

- Διαπιστώνεται ότι η οροδότηση μιας υπό εξέταση έννοιας συνεπάγεται την επιλογή ή δημιουργία ελληνικού ρήματος, του οποίου η κυριολεκτική ή μεταφορική χρήση κρίνεται κατάλληλη για να αποδώσει προεξάρχον χαρακτηριστικό της έννοιας¹⁸
- Επισημαίνεται ότι το υπό αναζήτηση ρήμα είναι δυνατό να υπάρχει ήδη στα σύνθετα ή επισύνθετα κάποιου από τα ρήματα του Πίνακα 1 ή μπορεί να δημιουργηθεί κατάλληλος νεολογισμός (σύνθετο ή επισύνθετο **ππ**).
- Εξετάζεται το είδος του προσδιοριστικού συνθετικού **ππ** σε σχέση με τη ρηματική έννοια του προσδιοριζόμενου συνθετικού **Π**, προκειμένου να επιλεγεί η σύνθεση με κατάλληλη **πρόθεση** ή με κατάλληλο **όνομα**.
- Εάν επιλεγεί **πρόθεση** χρησιμοποιείται το **βαρύτονο** 2^ο συνθετικό του ρήματος, ενώ εάν επιλεγεί **όνομα** τότε χρησιμοποιείται το **οξύτονο** 2^ο συνθετικό του ρήματος.

Παραδείγματα:

- 1 Για την απόδοση του *μεταβατικού* αγγλικού ρήματος **relay** για την έννοια «στέλνω σε επόμενο σταθμό ένα σήμα που έλαβα από προηγούμενο σταθμό» επιλέγεται το επισύνθετο (του **δίδω**) *βαρύτονο μεταβατικό* ελληνικό ρήμα **ανα-μεταδίδω** (= δίνω ξανά κάτι που έχω λάβει) με το παράγωγό του ουσιαστικό **αναμετάδοση**. Και στην περίπτωση που η παραπάνω ενέργεια γίνεται με ραδιοκύματα, με νέα επισύνθεση προέκυψαν οι αντίστοιχοι όροι **ραδιο-αναμεταδίδω** και **ραδιο-αναμετάδοση**.
- 2 Η εξέταση για την απόδοση του *μεταβατικού* αγγλικού ρήματος **license** για την έννοια «χορηγώ/παρέχω/δίνω άδεια (για να λειτουργήσει μια υπηρεσία, ένας φορέας κτλ.)» – υπάρχοντος ήδη του όρου **άδεια** ⇔ **licence** – οδήγησε στο ρήμα **δίδω / δίνω** του Πίνακα 1 και στην επιλογή του *οξύτονου* 2^{ου} συνθετικού **-δοτώ** με 1^ο συνθετικό το **όνομα** (ουσιαστικό) **άδεια** και με αποτέλεσμα το νεολογικό *μεταβατικό* ελληνικό ρήμα:

άδεια + δίνω (-δοτώ) > αδειοδοτώ

καθώς και στο παράγωγό του **αδειοδότηση** που είναι ήδη σε ευρεία χρήση (π.χ. η παροχή κάθε νέας τηλεπικοινωνιακής υπηρεσίας *αδειοδοτείται* από την ΕΕΤΤ¹⁹ ως αρμόδια *αρχή αδειοδότησης* για τις τηλεπικοινωνίες)

Στο Παράρτημα Β δίνονται τα οξύτονα σύνθετα και επισύνθετα ρήματα των τεσσάρων ρημάτων του Πίνακα 2 (λήγουν σε *-βολώ*, *-γραφώ*, *-δοτώ* και *-θετώ*) τα οποία χρησιμοποιούνται σε 2.507 όρους της Βάσης TELETERM του Πίνακα 2. Μια ματιά δείχνει αμέσως ότι πολλά από αυτά είναι νεολογικά, είναι όμως σύμφωνα με τον παραπάνω κανόνα (εξάλλου η ανάγκη και η πράξη της δημιουργίας των ρημάτων αυτών προκάλεσε την αναζήτηση και επιβεβαίωση αυτού του κανόνα).

¹⁸ Στην περίπτωση που πρόκειται για εύρεση του ελληνικού ισοδυνάμου ενός ξενόγλωσσου όρου υπάρχουν ήδη τα στοιχεία σχηματισμού του ξένου όρου τα οποία βοηθούν στην επιλογή του κατάλληλου χαρακτηριστικού.

¹⁹ ΕΕΤΤ: Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων

Πίνακας 2. Συχνότητα εμφάνισης σύνθετων και επισύνθετων ρημάτων και παράγωγων / παρασύνθετων ουσιαστικών από τα ρήματα *βάλλω, γράφω, δίνω* και *θέτω* σε όρους της Βάσης TELETERM

Οροσυνθετικό	Πλήθος διαφορετικών όρων ²⁰ στη Βάση TELETERM	Παραδείγματα όρων
-βάλλω, -βάλλων, -βάλλουσα, -βάλλον ²¹ -βάλλομαι, -βαλλόμενος, -η, -ο -βεβλημένος, -η, -ο	190	υποβάλλω σε δοκιμή, υπερβάλλων χαρακτήρας, παρεμβάλλον δίκτυο αλληλοπαρεμβάλλομαι, διάταξη μεταβαλλόμενης περιοχής
-βολώ, -βολών, -βολούσα, -βολούν -βολούμαι, -βολούμενος, -η, -ο -βολημένος, -η, -ο	47	ακτινοβολώ, μη ακτινοβολών εξασθενητής ισχύος, επανακτινοβολούσα πηγή, μέση ακτινοβολούμενη ισχύς
-βόληση	2	ακτινοβόληση
-βόλιση, -βολισμός	2	ακτινοβόλιση, ηχοβολισμός
-βολητής	8	ισοτροπικός ακτινοβολητής
-βολιστής	2	ατμοσφαιρικός υπέρυθρος ηχοβολιστής
-βόλος	9	ακτινοβόλος λαμπρότητα
-βολία	121	αγόμενη ανωφελής ακτινοβολία
-γράφω, -γράφων, -γράφουσα, -γράφον -γράφομαι, -γραφόμενος, -η, -ο -γραμμένος, -η, -ο	120	επεγγράφω, απεγγράφω, ιδιοχαρακτηριστικά υπογράφοντος, εγγράφομαι συνδρομητής, αυτοπεριγραφόμενη πλοκάδα, προεγγεγραμμένο πρόγραμμα
-γραφώ -γραφούμαι -γραφούμενος, -η, -ο -γραφημένος, -η, -ο	27	ηχογραφώ, σχεδιογραφώ, αυτοσκιαγραφούμενη επισηματοθετημένη διεπαφή, τηλεηχογραφημένη αναγγελία
-γράφηση	45	ορθοφωτογράφιση, απώλεια θυριδικής σκιαγράφησης
-γράφημα	26	εικονογράφημα, κρυπτογράφημα
-γράφος	16	παλμογράφος αποθήκευσης, ρευματικός κρυπτογράφος
-γραφία	294	ηλεκειμενογραφία, τηλεοπτική βιντεογραφία
-δίδω -δίδων, -δίδουσα, -δίδον -δίδομαι -διδόμενος, -η, -ο -δεδομένος, -η, -ο ²²	109	επαναποδίδω ζώνη συχνότητων, ο παραδίδων ΜΤΑ, διαδιδόμενο κύμα, ευρέως διαδεδομένη εφαρμογή, βιντεοδεδομένα, ασυνδεσμική υπηρεσία πακετοδεδομένων

²⁰ όρων που κατασημαίνουν διαφορετικές έννοιες

²¹ Δεν περιλαμβάνονται 327 όροι που περιέχουν ως οροσυνθετικό τη λέξη *περιβάλλον* σε διάφορες πτώσεις

²² Μόνος του ο πληθυντικός του ουδέτερου «*δεδομένα*» (ισοδύναμο του αγγλικού *data*) ως απλή λέξη υπάρχει σε 2.558 όρους της Βάσης (που εδώ δεν τους υπολογίζουμε).

-δοτώ -δοτών, -δοτούσα, -δοτούν -δοτούμαι -δοτούμενος, -η, -ο -δοτημένος, -η, -ο	194	αδειοδοτώ, διευθυνσιοδοτώ, ένδειξη εξουσιοδοτούντος χρήστη ελεγκοδοτούμαι, ακροτροφοδοτούμενος, αδειοδοτημένη υπηρεσία
-δότης (δίνω/-δίω)	39	δότης, αναμεταδότης
-δότης (-δοτώ)	25	αδειοδότης, σηματοτροφοδότης
-δότηση	415	αριθμοδότηση, παλμοδοτηση
-δότημα	-	
-δοσία	879	ηλεκτρική τροφοδοσία, κανάλι σηματοδοσίας, ονοματοδοσία, διαπροσωπική μηνυματοδοσία
-θέτω -θέτων, -θέτουσα, -θέτον	97	αναθέτω έργο, διαθέτω στην αγορά, προσθέτων αξία
-τίθεμαι -τιθέμενος, -η, -ο -τεθειμένος, -η, -ο	70	υπερτίθεμαι, αντιτιθέμενο πρότυπο, εκτεθειμένη διεπαφή, κακοσυντεθειμένος
-θετώ -θετών, -θετούσα, -θετούν -θετούμαι -θετούμενος, -η, -ο -θετημένος, -η, -ο	136	κλιμακοθετώ, κρυπτοθετώ, επαναδιευθετώ, θορυβικά οριοθετούμενο σύστημα, κλιμακοθετημένος κατά συχνότητα
-θέτης (-θέτω)	20	εκθέτης βάσης, επαναθέτης δικτύου
-θέτης (-θετώ)	20	δεκαδικός οριοθέτης
-θέτηση	547	αλγόριθμος κρυπτοθέτησης, αρχικοθέτηση ζεύξης
-θέτημα	2	κρυπτοθέτημα πλοκάδας
-θεσία	67	αντικειμενική στοχοθεσία
Σύνολο	3529 = 1022 (< βαρύτονο) + 2507 (< οξύτονο)	

4 Συμπεράσματα

Η συνειδητή γνώση και εφαρμογή του κανόνα που διερευνήθηκε και διατυπώθηκε παραπάνω είναι ιδιαίτερα σημαντική για τους ονοματοθέτες οποιουδήποτε θεματικού πεδίου, οι οποίοι αναζητούν λέξεις και τρόπους κατάλληλα για να οροδοτήσουν ελληνικά τις νέες έννοιες του πεδίου τους είτε *πρωτογενώς* – όταν είναι οι ίδιοι και δημιουργοί των εννοιών – είτε *δευτερογενώς* – όταν επιλέγουν, υιοθετούν ή δημιουργούν ελληνικούς όρους ως ισοδύναμους με ήδη υπάρχοντες ξενόγλωσσους όρους.

Στο τελευταίο (4^ο) συμπέρασμα της εργασίας της [9] η Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη λέει:

«Αν και η σημασία ενός συνθέτου δεν ισούται με το άθροισμα των σημασιών των στοιχείων που το απαρτίζουν, η γνώση του ΝΕ συστήματος σύνθεσης βοηθά στην αποκωδικοποίηση των σύνθετων νεολογισμών και εμπνέει τα ανήσυχα πνεύματα να δημιουργήσουν τα δικά τους σύνθετα έστω και άπαξ.»

Συμφωνούμε και επαυξάνουμε τονίζοντας, εν κατακλείδι, ότι:

Η παρούσα ανακοίνωση και η επισήμανση/διατύπωση του σχετικού Κανόνα απευθύνεται ιδιαίτερα στα *κατ' εξοχήν* «ανήσυχα πνεύματα» των ανθρώπων που ασχολούνται με την οροδοσία/ονοματοδοσία και κατ' ανάγκην δημιουργούν (και όχι *άπαξ!*) «*σύνθετους νεολογισμούς*». Οι νεολογισμοί αυτοί οφείλουν να είναι σύμφωνοι με το σύστημα σύνθεσης της ΝΕ, ώστε να είναι εύκολα «*αποκωδικούσιμοι*» για να διαδίδονται και να χρησιμοποιούνται ευρέως συντελώντας στον ορολογικό εμπλουτισμό της σύγχρονης ελληνικής γλώσσας.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

- [1] Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων, *Νεοελληνική γραμματική*, Αθήνα 1998.
- [2] Τριανταφυλλίδης Μ., *Μικρή νεοελληνική γραμματική*, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη, 1965.
- [3] Μπαμπινιώτης Γ., Κλαίρης Χρ., *Γραμματική της νέας ελληνικής*, Ελληνικά Γράμματα 2005.
- [4] Τσοπανάκης Α., *Νεοελληνική γραμματική*, Αφοί Κυριακίδη 1994.
- [5] Αναστασιάδη-Συμεωνίδη Ά., *Αντίστροφο λεξικό*, επιγραμματική παραλλαγή <http://www.komvos.edu.gr/dictionaries/dictOnLine/DictOnLineRev.htm>
- [6] Ίδρυμα Τριανταφυλλίδη, *Λεξικό της κοινής νεοελληνικής*, επιγραμματική παραλλαγή <http://www.komvos.edu.gr/dictionaries/dictonline/DictOnLineTriUpper.htm>
- [7] Τζάρτζανος Α., *Γραμματική της αρχαίας ελληνικής γλώσσας*, ΟΕΔΒ, 1967
- [8] Γεννάδιος Γ., *Γραμματική της ελληνικής γλώσσας – Κατά διαταγήν της Κυβερνήσεως προς χρήσιν των ελληνικών σχολείων του Κράτους –* Εν Αθήναις, εκ της τυπογραφίας Ανδρέου Κορομηλά, 1859.
- [9] Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Ά., *Η νεοελληνική σύνθεση*, Ζητήματα νεοελληνικής γλώσσας: Διδακτική προσέγγιση, (επιμ.) Γ. Κατσιμαλή, Φ. Καβουκόπουλος. Πανεπιστήμιο Κρήτης: Ρέθυμνο, 1996, σ. 97-120.
- [10] Βαλεοντής Κ., *Η σύνθεση και παραγωγή στην ελληνική γλώσσα για το σχηματισμό μονολεκτικών σύμπλοκων όρων*, Πρακτικά 3^{ου} Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ), Αθήνα 2001
- [11] Ράλλη Α., *Το φαινόμενο της σύνθεσης στη νέα ελληνική: Περιγραφή και ανάλυση*, Παρουσία Τόμος ΙΑ-ΙΒ, 1997
- [12] Βαλεοντής Κ., *Ελληνικά αρκτικόλεξα και ακρώνυμα υπό το πρίσμα των σύγχρονων επικοινωνιακών αναγκών*, Πρακτικά 4^{ου} Συνεδρίου «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ), Αθήνα 2003 http://www.eleto.gr/download/Conferences/4th%20Conference/4th_12-39-ValeontisKostas.pdf
- [13] Ελληνικό Πρότυπο ΕΛΟΤ 561.1:2006, *Ορολογική εργασία – Λεξιλόγιο – Μέρος 1: Θεωρία και εφαρμογή*, αντίστοιχο του Διεθνούς Προτύπου ISO 1087-1:2000, *Terminology work – Vocabulary – Part 1: Theory and application*
- [14] Τεγόπουλος – Φυτράκης, *Μείζον ελληνικό λεξικό*, Εκδόσεις Αρμονία ΑΕ, 1997, ηλεκτρονική παραλλαγή
- [15] Δημητράκος Δ., *Μέγα λεξικόν ολης της ελληνικής γλώσσας*, 1964.

- [16] ΕΛΕΤΟ-ΟΤΕ, *Βάση τηλεπικοινωνιακών όρων TELETERM*, (www.moto-teleterm.gr), Παραλλαγή V63 (119.000 λήμματα), Αθήνα, Ιούνιος 2007.
- [17] Πατάκης Στέφ. Α. – Τζιράκης Νικ. Ε., *Λεξικό ρημάτων της αρχαίας ελληνικής*, Εκδόσεις Πατάκη, 1973
- [18] Δημητρίου Σωτήρης, *Λεξικό όρων γλωσσολογίας (Α' και Β')*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1983
- [19] Κρύσταλ Ντέιβιντ, *Λεξικό γλωσσολογίας και φωνητικής*, μετάφραση Γ. Ξυδόπουλου, Εκδόσεις Πατάκη και Γιώργος Ξυδόπουλος, 2000
- [20] Ιορδανίδου Α., *Τα ρήματα της νέας ελληνικής*, Εκδόσεις Πατάκη, 11^η έκδοση, Ιούνιος 2000

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Συνοπτικός Πίνακας σύνθετων και επισύνθετων ρημάτων α' και β' συζυγίας που προέρχονται από τα απλά ρήματα του Πίνακα 1 (Πηγές: [5] [6])

Απλό βαρύτονο ρήμα	Σύνθετα α' συζυγίας (κυρίως με πρόθεση ΑΕ ή ΝΕ)	Οξύτονο δεύτερο συνθετικό	Σύνθετα β' συζυγίας (κυρίως ²³ με όνομα)
άγω	ανάγω, διάγω, εισάγω, αντ-εισάγω ²⁴ , επαν-εισάγω, υπ-εισάγω, ενάγω, ... Σύνολο: 33 ρήματα	-αγώ -ακτώ -ηγώ	ξεναγώ (ξένος), πυρακτώ (πυρ), κυνηγώ (κύων), οδηγώ (οδός), ανθρωπο-κυνηγώ ²⁵ , ... Σύνολο: 12 ρήματα
βαίνω	αναβαίνω, αντ-επεμβαίνω, αντιβαίνω, αποβαίνω, ανεβαίνω, διαβαίνω, αντι-διαβαίνω, ... Σύνολο: 24 ρήματα	-βατώ	αεροβατώ (αέρας), ακροβατώ (άκρα), καρκινοβατώ (καρκίνος), ... οπισθοβατώ (όπισθεν) Σύνολο: 16+1 ρήματα
βάλλω	αμφιβάλλω, αναβάλλω, αντι-καταβάλλω, αποβάλλω, διαβάλλω, εισβάλλω, ... Αλλά ²⁶ : εφεσιβάλλω, πανικοβάλλω Σύνολο: 37 ρήματα	-βολώ	αγκυροβολώ (άγκυρα), ακτινοβολώ (ακτίνα), ανθοβολώ (άνθος), αστραποβολώ (αστραπή), ... γεννοβολώ (γεννώ) τριζοβολώ (τρίζω) Σύνολο: 48+2 ρήματα
γίγνομαι γίνομαι	απογίνομαι, καταγίνομαι, ξαναγίνομαι, ξεγίνομαι, ... Σύνολο: 8 ρήματα Αλλά: μουστογίνομαι, καλογίνομαι αγουρογίνομαι, πρωτογίνομαι Σύνολο: 4 ρήματα Γενικό άρθροισμα: 12 ρήματα	-γονώ	ζωογονώ (ζωή), ανα-ζωογονώ, καρπογονώ (καρπός), παιδογονώ (παιδί), τεκνογονώ (τέκνο) Σύνολο: 5 ρήματα
γράφω	αναγράφω, ανα-καταγράφω, αντ-εγγράφω, αντιγράφω, απογράφω, διαγράφω, ...	-γραφώ	αγιογραφώ (άγιος), κρυπτογραφώ (κρυπτός), ακτινογραφώ (ακτίνα), αρθρογραφώ (άρθρο), ...

²³ Στα σύνθετα της στήλης αυτής όπου το πρώτο συνθετικό δεν είναι όνομα (ουσιαστικό ή επίθετο) το συνθετικό αυτό είναι υπογραμμισμένο.

²⁴ Στη στήλη αυτή με ενωτικό έχουν χωριστεί τα συνθετικά στα εμφανή *επισύνθετα* με δεύτερο συνθετικό βαρύτονο σύνθετο (δηλ. α' συζυγίας) και πρώτο συνθετικό οτιδήποτε.

²⁵ Στη στήλη αυτή με ενωτικό έχουν χωριστεί τα συνθετικά στα εμφανή *επισύνθετα* με δεύτερο συνθετικό οξύτονο (πρώην περισπώμενο) σύνθετο (δηλ. β' συζυγίας) και πρώτο συνθετικό οτιδήποτε.

²⁶ Δεν ακολουθούν τον κανόνα (το πρώτο συνθετικό είναι όνομα)

	<p>Σύνολο: 27 ρήματα Αλλά: καθαρογράφω, μονογράφω, ... Σύνολο: 5 ρήματα Γενικό άθροισμα: 32 ρήματα</p>		<p>απο-<u>κρυπτο</u>γραφώ, <u>οπισθο</u>γραφώ, τηλεγραφώ, ραδιο-<u>τηλε</u>γραφώ, <u>αλληλο</u>γραφώ</p> <p>Σύνολο: 82+4 ρήματα</p>
δεικνύω δείχνω	<p>αναδεικνύω, αποδεικνύω, ενδεικνύω, ... Σύνολο: 9 ρήματα αναδείχνω, αποδείχνω, ... Σύνολο: 8 ρήματα Αλλά: μικροδείχνω, πλουσιοδείχνω, ... Σύνολο: 6 ρήματα Γενικό άθροισμα: 23 ρήματα</p>	-δεικτώ	<p>δακτυλοδεικτώ (δάκτυλος)</p>
δέω δένω	<p>συνδέω, ανα-συνδέω, απο-συνδέω, ... Σύνολο: 6 ρήματα αναδένω, ξεδένω, παραδένω, προσδένω, ... Σύνολο: 8 ρήματα Αλλά: ακροδένω, αλυσοδένω, ... Σύνολο: 37 ρήματα Γενικό άθροισμα: 51 ρήματα</p>	-δετώ	<p>αγκυροδετώ (άγκυρα) βιβλιοδετώ (βιβλίο) πλαγιοδετώ (πλάγιος) πρυμνοδετώ (πρύμνη) σειροδετώ (σειρά) χαρτοδετώ (χάρτης)</p> <p>Σύνολο: 6 ρήματα</p>
δίδω δίνω	<p>αναδίδω, ανα-μεταδίδω, αποδίδω, διαδίδω, εκδίδω, ενδίδω, μεταδίδω, παραδίδω, ... Σύνολο: 24 ρήματα αναδίνω, ανα-μεταδίνω, ... Σύνολο: 14 ρήματα Αλλά: 2 καλοδίνω (καλός), πολυδίνω (πολύ) Γενικό άθροισμα: 40 ρήματα</p>	-δοτώ	<p>αρτοδοτώ (άρτος), γνωμοδοτώ (γνώμη), δανειοδοτώ (δάνειο), δικαιοδοτώ (δικαιο), εξουσιοδοτώ (εξουσία), ... Σύνολο: 31 ρήματα</p> <p>Αλλά²⁷: 1 επιδοτώ</p> <p>Γενικό άθροισμα: 32 ρήματα</p>
έχω	<p>αντέχω, αντι-παρέχω, απέχω, εμ-περιέχω, ενέχω, εξέχω, επέχω, κατέχω, ...</p> <p>Σύνολο: 24 ρήματα</p>	-εκτώ	<p>μειονεκτώ (μείον) πλεονεκτώ (πλέον) Αλλά: απροσεκτώ (<απρόσεκτος) Σύνολο: 3 ρήματα</p>
θέτω	<p>αναθέτω, ανα-καταθέτω, ανα-συνθέτω, αποθέτω, εκθέτω, εν-αποθέτω, ενθέτω, επανα-θέτω, ... φωτο-συνθέτω Σύνολο: 31 ρήματα Αλλά: αρμοθέτω (αρμός)</p>	-θετώ	<p>αθλοθετώ (άθλος), αρχαιοθετώ (αρχείο), βαθμοθετώ (βαθμός), θεσμοθετώ (θεσμός), ... αθετώ (<άθετος), ευθετώ (<εύθετος), δι-ευθετώ, ευθετώ, ξανα-υιοθετώ, ... Σύνολο: 23+9 ρήματα Αλλά: αδιαθετώ (<αδιάθετος)</p>
κλέπτω κλέβω	<p>υποκλέπτω κατακλέβω, ματακλέβω, ξεκλέβω, παρακλέβω, Σύνολο: 5 ρήματα Αλλά: φοροκλέπτω, σιγοκλέβω, χαρτοκλέβω</p>	-κλοπώ	<p>λογοκλοπώ (λόγος), τυποκλοπώ (τύπος)</p> <p>Σύνολο: 2 ρήματα</p>

²⁷ Δεν ακολουθούν τον κανόνα (το πρώτο συνθετικό είναι πρόθεση)

κόπτω κόβω	ανακόπτω, αποκόπτω, ... Σύνολο: 8 ρήματα ανακόβω, αποκόβω, κατακόβω, ξεκόβω, ... Σύνολο: 9 ρήματα Αλλά: μακελοκόπτω (μάκελλον), αβγοκόβω, αγουροκόβω, ... Σύνολο: 21 ρήματα Γενικό άθροισμα: 38 ρήματα	-κοπώ	βολοκοπώ (βόλος), βρωμοκοπώ (βρώμα), γλεντοκοπώ (γλέντι), γλωσσοκοπώ (γλώσσα), γρονθοκοπώ (γρόνθος), ... <u>γελ</u> οκοπώ (γελώ), <u>τριζ</u> οκοπώ (τρίζω) <u>στραφ</u> οκοπώ (αστράφτω) Σύνολο: 62+3 ρήματα
κρίνω	επικρίνω, κατακρίνω, ματακρίνω, ξανακρίνω, ... Σύνολο: 11 ρήματα Αλλά: ζωντοκρίνω (ζωντανός), κακοκρίνω (κακός), καλοκρίνω (καλός), λογοκρίνω (λόγος) Γενικό άθροισμα: 15 ρήματα	-κρινώ	φυλοκρινώ (φύλο) <u>ευκ</u> ρινώ (ευ) δι- <u>ευκ</u> ρινώ Σύνολο: 3 ρήματα
κτείνω	αποκτείνω	-κτονώ	λιμοκτονώ (λιμός), <u>αυτοκ</u> τονώ (αυτός) Σύνολο: 2 ρήματα
λαμβάνω λαβαίνω	αναλαμβάνω, απολαμβάνω, διαλαμβάνω, εκλαμβάνω, ..., γλυκ-απολαμβάνω Σύνολο: 24 ρήματα αναλαβαίνω, απολαβαίνω, καταλαβαίνω, ... , βαθιο-καταλαβαίνω, καλο-καταλαβαίνω, ... Σύνολο: 20 ρήματα Αλλά: δοσολαβαίνω Γενικό άθροισμα: 45 ρήματα	-ληπτώ -λαβώ	μεροληπτώ (μέρος), προσωποληπτώ (πρόσωπο), <u>α</u> -μεροληπτώ, <u>α</u> -προσωποληπτώ εργολαβώ (έργο), μεσολαβώ (μέσος), δια-μεσολαβώ Σύνολο: 7 ρήματα
λέγω λέω	αντιλέγω, εκλέγω, επιλέγω, καταλέγω, ξανα-διαλέγω, συγ-καταλέγω, συλλέγω, ..., αργο-διαλέγω, κακο-διαλέγω, ... Σύνολο: 29 ρήματα αντιλέω, ματαλέω, διαλέω, ξαναλέω, ..., ξε-διαλέω, χερο-διαλέω Σύνολο: 10 ρήματα Μερικό άθροισμα: 39 ρήματα Αλλά: καλολέγω, κρυφολέγω, μισολέγω, πρωτολέγω και βουβολέω, βροντολέω, γοργολέω, κακολέω, ... Σύνολο: 18 ρήματα Γενικό άθροισμα: 57 ρήματα	-λογώ -λεκτώ	αισχρολογώ (αισχρός), ανθολογώ (άνθος), βαθμολογώ (βαθμός), επιχειρηματολογώ (επιχείρημα), ... Σύνολο: 241 ρήματα ανα-βαθμολογώ, μετα-χρονολογώ, υπερ-τιμολογώ, ... Σύνολο: 34 ρήματα <u>ακ</u> υρολεκτώ (άκυρος), κοινολεκτώ (κοινός), κυριολεκτώ (κύριος), <u>α</u> -κυριολεκτώ Σύνολο: 4 ρήματα <u>τραβ</u> ολογώ (τραβώ), <u>τρεμ</u> ολογώ (τρέμω), ... Σύνολο: 6 ρήματα Μερικό άθροισμα: 279+6 ρήματα Αλλά: <u>αμφ</u> ιλογώ, <u>ανα</u> λογώ, <u>αντι</u> λογώ, <u>δια</u> λογώ, <u>κατα</u> λογώ, <u>προ</u> λογώ Σύνολο: 6 ρήματα Γενικό άθροισμα: 291 ρήματα
μαίνομαι	εκμαίνομαι	-μανώ	αγριομανώ (άγριος), λυσσομανώ (λύσσα), ..., <u>τριζ</u> ομανώ (τρίζω), <u>φυσ</u> ομανώ (φυσώ) Σύνολο: 15 ρήματα

μάχομαι	αντιμάχομαι, διαμάχομαι, συμμαχομαι Αλλά: αλληλομάχομαι, θεομάχομαι, κονταρομάχομαι, λογομάχομαι Σύνολο: 7 ρήματα	-μαχώ	αερομαχώ (αέρας), θαλασσομαχώ (θάλασσα), λογομαχώ (λόγος), ναυμαχώ (ναυς), ... , <u>αλληλομαχώ</u> , <u>αγκομαχώ</u> (αγκώνω), <u>σψιμαχώ</u> (άπτομαι), <u>τριζομαχώ</u> (τρίζω), <u>φουσομαχώ</u> (φυσώ) Σύνολο: 37+5 ρήματα Αλλά: <u>συμμαχώ</u> (<σύμμαχος) Γενικό άθροισμα: 43 ρήματα
νέμω νέμομαι	ανα-διανέμω, ανα-κατανέμω, απονέμω, διανέμω, κατανέμω, προσ-απονέμω Σύνολο: 6 ρήματα	-νομώ	ανομώ (άνομος), βαθμονομώ (βαθμός), κληρονομώ (κλήρος), ..., εξ-οικονομώ, προ-κληρονομώ, προ-οικονομώ, συγ-κληρονομώ Σύνολο: 12 ρήματα Αλλά: <u>αντινομώ</u> Γενικό άθροισμα: 13 ρήματα
πάσχω παθαίνω	συμπάσχω Αλλά: κακοπαθαίνω, ξαναπαθαίνω, πολυπαθαίνω, συχνοπαθαίνω Σύνολο: 5 ρήματα	-παθώ	αναξιοπαθώ (ανάξιος), δεινοπαθώ (δεινός), κακοπαθώ (κακός), μυριοπαθώ (μύρια), ψυχοπαθώ (ψυχή) Σύνολο: 5 ρήματα Αλλά: <u>αντιπαθώ</u> (<αντιπαθής), <u>συμπαθώ</u> (<συμπαθής), παρα- <u>αντιπαθώ</u> , παρα- <u>συμπαθώ</u> , πολυ- <u>συμπαθώ</u> Σύνολο: 5 ρήματα
πείθω	επανα-πείθω, καταπείθω, ματαπείθω, μεταπείθω, παραπείθω Σύνολο: 5 ρήματα	-πειθώ	απειθώ (<απειθής)
πλέω	αναπλέω, αποπλέω, διαπλέω, διεκπλέω, εισπλέω, εκπλέω, επανα-πλέω, επιπλέω, ... Σύνολο: 16 ρήματα Αλλά: αεροπλέω, αιθεροπλέω, αργοπλέω, ... Σύνολο: 8 ρήματα Γενικό άθροισμα: 24 ρήματα	-πλωώ	ακτοπλωώ (ακτή), ευθυπλωώ (ευθύς), ιστιοπλωώ (ιστίο), ναυσιπλωώ (ναυς), ταχυπλωώ (ταχύς), ωκεανοπλωώ (ωκεανός) Σύνολο: 6 ρήματα
πνέω	αναπνέω, αποπνέω, διαπνέω, διεκπνέω, εισπνέω, ... γλυκ-αναπνέω, γοργ-αναπνέω, σιγ-αναπνέω Σύνολο: 13 ρήματα Αλλά: γλυκοπνέω, δροσοπνέω, ... Σύνολο: 7 ρήματα Γενικό άθροισμα: 20 ρήματα	-πνωώ	δυσπνωώ
πράττω	αντιπράττω, διαπράττω, εισπράττω, πράττω, προ-εισπράττω, συμπράττω, συν-εισπράττω Σύνολο: 7 ρήματα	-πραγώ -πρακτώ	αδικοπραγώ (άδικος) βιαιοπραγώ (βίαιος) ιεροπρακτώ (ιερός) κοινοπρακτώ (κοινός) <u>δυσπραγώ</u> , <u>ευπραγώ</u> , <u>απρακτώ</u> Σύνολο: 4+3 ρήματα
ράπτω ράβω	περιρράπτω, προσράπτω, συρράπτω	-ραφώ	μηχανορραφώ (μηχανή)

	αναράβω, παραράβω, ξεράβω Αλλά: κακοράβω, καλοράβω, ... Σύνολο: 5 ρήματα Γενικό άθροισμα: 11 ρήματα		
ρέπω	αμφιρέπω	-ροπώ	ισοροπώ, εξ-ισοροπώ, ξε-ισοροπώ Σύνολο: 3 ρήματα
ρέω	απορρέω, διαρρέω, εισρέω, εκρέω, καταρρέω, παραρρέω, περιρρέω, συρρέω Σύνολο: 8 ρήματα Αλλά: βορβορορέω Γενικό άθροισμα: 9 ρήματα	-ροώ	αίματορροώ, αιμορροώ, ανθορροώ, δακρυρροώ, εμμηνορροώ, πυορροώ, φυλλορροώ, <u>πισω</u> ροώ, ... Σύνολο: 7+1 ρήματα Αλλά: <u>αναρ</u> ροώ Γενικό άθροισμα: 9 ρήματα
ρηγνύω, ρηγνυμι	διαρρηγνύω, εκρήγνυμαι Σύνολο: 2 ρήματα	-ραγώ	αιμορραγώ (αίμα), ψυχορραγώ (ψυχή) Σύνολο: 2 ρήματα
σπείρω σπέρνω	διασπείρω, εγ-κατασπείρω, ενσπείρω, επανα-σπείρω ανασπέρνω, αποσπέρνω Αλλά: ανεμοσπέρνω, γλυκοσπέρνω, πρωτοσπέρνω Σύνολο: 9 ρήματα	-σπορώ	<u>γενν</u> οσπορώ
στρέφω	αναστρέφω, αντι-επιστρέφω, αντιστρέφω, αποστρέφω, ... , μισο-καταστρέφω Σύνολο: 14 ρήματα Αλλά: γοργοστρέφω, πισωστρέφω, σιγοστρέφω Γενικό άθροισμα: 17 ρήματα	-στροφώ	οιακοστροφώ (οίαξ)
τάσσω	αντιτάσσω, αποτάσσω, διατάσσω, εντάσσω, επανα-τάσσω, επαν-εντάσσω, επιτάσσω, ... , βουβο-κατατάσσω Σύνολο: 24 ρήματα	-τακτώ	<u>α</u> τακτώ, <u>ευ</u> τακτώ <u>λιπο</u> τακτώ (λείπω), συλ- <u>λιπο</u> τακτώ Σύνολο: 4 ρήματα Αλλά: <u>ανυ</u> ποτακτώ (<ανυπότακτος) Γενικό άθροισμα: 5 ρήματα
τείνω	ανατείνω, αντι-προτείνω, αντιτείνω, εκτείνω, εντείνω, επ-εκτείνω, ... , ξανα-προτείνω, πρωτο-προτείνω Σύνολο: 23 ρήματα	-τονώ	βαρυτονώ, οξυτονώ, ορθοτονώ, χειροτονώ, απο-χειροτονώ, παρ-οξυτονώ, προ-παροξυτονώ <u>α</u> τονώ Σύνολο: 7+1 ρήματα
τέμνω	ανατέμνω, αποτέμνω, διατέμνω, εκτέμνω, κατατέμνω, περιτέμνω, συντέμνω Σύνολο: 7 ρήματα	-τομώ	καρατομώ (κάρα), λατομώ (λας), λαρυγγοτομώ (λάρυγγας), εκ-λατομώ, ... , <u>δι</u> χοτομώ (δίχα), <u>τρι</u> χοτομώ (τριχή) Σύνολο: 20 ρήματα
τρέπω	ανατρέπω, αποτρέπω, εκτρέπω, επιτρέπω, μετατρέπω, παρ-εκτρέπω, προτρέπω Σύνολο: 7 ρήματα	-τροπώ	ερωτοτροπώ (έρωτας), κακοτροπώ (κακός), κοινοτροπώ (κοινός), <u>δ</u> υστροπώ Σύνολο: 4 ρήματα
τρέφω	ανατρέφω, διατρέφω, εκτρέφω, κακο-ανατρέφω, ... Σύνολο: 9 ρήματα Αλλά: υπερ <u>τ</u> ροφώ ζωο <u>τ</u> ρέφω	-τροφώ	γηροτροφώ (γήρας), <u>α</u> τροφώ Σύνολο: 1+1 ρήματα Αλλά: υπερ <u>τ</u> ροφώ Σύνολο: 3 ρήματα

τρέχω	ανατρέχω, διατρέχω, επανα-τρέχω, κατατρέχω, ξετρέχω, ... Σύνολο: 13 ρήματα Αλλά: αγεροτρέχω, αεροτρέχω, γοργοτρέχω, κλωθοτρέχω, μισοτρέχω, ξανατρέχω, ξενοτρέχω, πρωτοτρέχω Σύνολο: 8 ρήματα Γενικό άθροισμα: 21 ρήματα	-δρομώ	ιστιοδρομώ (ιστίο), σταδιοδρομώ (σταδιο), τροχοδρομώ (τροχός), ... κατωδρομώ, οπισθοδρομώ, παλινδρομώ, πιασδρομώ Σύνολο: 33+4 ρήματα Αλλά: αναδρομώ, αντιδρομώ, απιδρομώ, μεταδρομώ, ξεδρομώ, παραδρομώ Σύνολο: 6 ρήματα Γενικό άθροισμα: 43 ρήματα
τρώγω τρώω	αποτρώγω, κατατρώγω, ... αποτρώω, κατατρώω, παρατρώω Σύνολο: 9 ρήματα Αλλά: αργοτρώγω, γλυκοτρώγω, γλωσσοτρώγω, ... αργοτρώω, γλωσσοτρώω, κακοτρώω, καλοτρώω, ... Σύνολο: 37 ρήματα Γενικό άθροισμα: 46 ρήματα	-φαγώ	ξηροφαγώ (ξηρός), φυτοφαγώ (φυτό)
τυγχάνω τυχαίνω	αποτυγχάνω, επιτυγχάνω, συντυγχάνω απαντυχαίνω, αποτυχαίνω, επιτυχαίνω, συντυχαίνω, αγριο-συντυχαίνω, ... , Σύνολο: 11 ρήματα	-τυχώ	κακοτυχώ ατυχώ δυστυχώ, ευτυχώ Σύνολο: 4 ρήματα
φέρω φέρνω	αναφέρω, αντ-αναφέρω, =αποφέρω, διαφέρω, εισφέρω, ... ελαφρο-προφέρω Σύνολο: 29 ρήματα αναφέρνω, αντι-προσφέρνω, αντιφέρνω, αποφέρνω, διαφέρνω, ... καλο-καταφέρνω, ... Σύνολο: 21 ρήματα Μερικό άθροισμα: 50 ρήματα Αλλά: γυροφέρνω, λογοφέρνω, πηγαινοφέρνω, σουρταφέρνω, τριγυροφέρνω Σύνολο: 5 ρήματα αγαθοφέρνω, αγγλοφέρνω, αγοροφέρνω, αριστεροφέρνω, ... Σύνολο: 66 ρήματα Μερικό άθροισμα: 71 ρήματα Γενικό άθροισμα: 121 ρήματα	-φορώ-	αγγελοφορώ, ανθοφορώ, ασπροφορώ, βρακοφορώ, καρποφορώ, κυσοφορώ, παρασημοφορώ, πληροφορώ, ... επανα-κυκλοφορώ, παρα-πληροφορώ, ... ανηφορώ (<ανήφορος), κατηφορώ (<κατήφορος), δυσφορώ, Σύνολο: 51+3 ρήματα Αλλά: αδιαφορώ (<αδιάφορος), μεταφορώ, απο-συμφορώ Σύνολο: 3 ρήματα Γενικό άθροισμα: 57 ρήματα
Σύνολο όλων των ρημάτων: 1739	Σύνολο ρημάτων στήλης: 866 Σύνθετα με πρόθεση: 611 σύνθετα όχι με πρόθεση: (λόγια): 65 (λαϊκά): 190		Σύνολο ρημάτων στήλης: 873 Σύνθετα με όνομα: 846 Σύνθετα όχι με όνομα: 43 Σύνθετα με πρόθεση: 27

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Πίνακας των σύνθετων και επισύνθετων ρημάτων με οξύτονα συνθετικά -βολώ, -γραφώ, -δοτώ και -θετώ που χρησιμοποιούνται σε όρους της Βάσης TELETERM

Συνθετικό	Ρήματα	Αριθμός
-βολώ	ακτινοβολώ, αγκυροβολώ	2
-γραφώ	αποκρυπτογραφώ, αυτοσκιαγραφούμαι, δακτυλογραφώ, εικονογραφώ, ηχογραφώ, καταλογογραφώ, κρυπτογραφώ, ορθοφωτογραφώ, ραδιοτηλεγραφώ, σκιαγραφώ, σχεδιογραφώ, τηλεγραφώ, τηλεηχογραφώ, φασματογραφώ, φωτοτηλεγραφώ	15
-δοτώ	αδειοδοτώ, ανατροφοδοτώ, αποξουσιοδοτώ, αριθμοδοτώ, αρχικοδοτώ, αυτοτροφοδοτούμαι, αυτοχρηματοδοτούμαι, βηματοδοτώ, γνωμοδοτώ, δεικτοδοτώ, διαμορφοδοτώ, διεπιδοτώ, διευθυνσιοδοτώ, ελεγκτοδοτώ, εντολοδοτώ, εξουσιοδοτώ, εξωπαλμοδοτώ, επαναριθμοδοτώ, επαναρχικοδοτώ, επανατιμοδοτώ, επιδοτώ, κινησιοδοτώ, κληροδοτώ, μετασηματοδοτώ, μηνυματοδοτώ, μισθοδοτώ, νεο-αδειοδοτώ, ονοματοδοτώ, οπισθοσηματοδοτώ, οροδοτώ, παλμοδοτώ, πολυδιευθυνσιοδοτώ, προικοδοτώ, προτιμοδοτώ, πυροδοτώ, ραδιοαδειοδοτώ, ραδιοσηματοδοτώ, ρυθμοδοτώ, σημαιοδοτώ, σηματοδοτώ, σηματοτροφοδοτώ, σπινθηροδοτώ, συγχρηματοδοτώ, συνταξιοδοτώ, ταινιοτροφοδοτώ, τηλεντολοδοτώ, τηλετροφοδοτώ, τιμοδοτώ, τιπλοδοτώ, τροφοδοτώ, υποαδειοδοτώ, υποδιευθυνσιοδοτώ, χρηματοδοτώ	53
-θετώ	αγοραθετώ, αλληλοκρυπτοθετώ, άλφα-αναρτηματοθετώ, ανακλιμακοθετώ, αναρτηματοθετώ, αντικειμενοθετώ, αποκρυπτοθετώ, αριθμοθετώ, αρχιοθετώ, αρχικοθετώ, αυτοοριοθετούμαι, βηματοθετώ, βιντεοεπισηματοθετώ, διαστημοθετώ, διευθετώ, επαναδιευθετώ, επανακλιμακοθετώ, επαναριθμοθετώ, επαναρχικοθετώ, επανασυνθηκοθετώ, επανατοποθετώ, επανατροχιοθετώ, επαναχωροθετώ, επισηματοθετώ, ερωτηματοθετώ, θεσμοθετώ, κατακλιμακοθετώ, κεντροθετώ, κλησιθετώ, κλιμακοθετώ, κρυπτοθετώ, νομοθετώ, οριοθετώ, παραμετροθετώ, περιδιευθετώ, περιοριοθετώ, περιοχοθετώ, προδιευθετώ, προθηματοθετώ, προσυνθηκοθετώ, προτεραιοποιηθετώ, προτεροθετώ, σκιαθετώ, στηλοθετώ, στοιχειοθετώ, στοχοθετώ, συνθηκοθετώ, συντοποθετώ, τιμοθετώ, τιμολογιοθετώ, τοποθετώ, τροποθετώ, τροχιοθετώ, υιοθετώ, υπερδεικτοθετώ, υποδιευθετώ, φασιοθετώ, φωτοστοιχειοθετώ, χωροθετώ	59

Κώστας Βαλεοντής

Φυσικός-Ηλεκτρονικός

Υπεύθυνος ΜΟΤΟ (Μόνιμης Ομάδας Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας)

Υπεύθυνος ΕΛΟΤ/ΤΕ48/ΟΕ1 (Ομάδας Ορολογίας Πληροφορικής)

Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ)

Καραμανλάκη 18

11253 ΑΘΗΝΑ

τηλ. 210 8662069, 6974321009

ηλ.ταχ.: valeonti@otenet.gr